

Podstawy systemu zapewnienia jakości ze szczególnym
uwzględnieniem zasad zarządzania dokumentacją i
kwalifikacji sprzętu jednorazowego użytku (SJU)

dr n. med. Agata Mikołowska

Część 1: Podstawy systemu zapewnienia jakości i zarządzanie dokumentacją

system zapewnienia jakości (wg Ustawy)

struktura organizacyjna,
procedury, procesy i
zasoby wpływające w
sposób bezpośredni lub
pośredni na osiągnięcie
i utrzymanie wysokiej
jakości komórek, tkanek
lub narządów

Zadania systemu zapewnienia jakości

Zarządzanie jakością i
kontrola zmian,

Organizacja pracy
personelu i szkolenia,

Zarządzanie
aparaturą, sprzętem
jednorazowego
użytku, odczynnikami,

Zarządzanie
dokumentacją,

Monitorowanie
jakości,

Prowadzenie
ewidencji IZN/IRN,

Prowadzenie działań
naprawczych,

Zarządzanie
kontrolami.

Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o
pobieraniu, przechowywaniu i
przeszczepianiu komórek, tkanek i
narządów

Art. 29. 1. Bank tkanek i komórek opracowuje i wdraża system zapewnienia jakości określający w szczególności sposób monitorowania stanu tkanek i komórek w drodze między dawcą a biorcą oraz wszelkich wyrobów medycznych i materiałów mających bezpośrednio kontakt z tymi tkankami i komórkami.

System jakości obejmuje m.in.:

- Walidacje metod i procesów,
- Kwalifikacje aparatury, sprzętu, odczynników, SJU,
- Legalizację i kalibrację przyrządów pomiarowych,
- Szkolenia personelu.

Szkolenia personelu - Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów

2. Szkolenia, (...), prowadzi się w formie szkolenia:

- 1) wstępnego – dla osób nowo zatrudnionych;
- 2) ustawicznego, nie rzadziej niż co 2 lata – dla wszystkich pracowników;
- 3) uaktualniającego – w przypadku zmian procedur lub rozwoju wiedzy naukowej w zakresie pobierania, przechowywania i przeszczepiania komórek, tkanek i narządów.

*System zapewnienia
jakości opiera się na
stałym doskonaleniu*

*Systemem jakości
należy odpowiednio
zarządzać*

Narzędzia SZJ

To zdjęcie, autor: Nieznany autor, licencja: CC BY-NC-ND

- przeglądy SZJ
- wewnętrzne audyty
- działania korygujące i zapobiegawcze
- Nadzorowanie dokumentów i danych

Skuteczny system dokumentowania: krok 1

- Wybrać dokumentację:
- przejrzystą,
  - zwięzłą,
  - pomagającą w pracy

Cechy dobrej dokumentacji:

- **kompletna** – nie brakuje w niej żadnej informacji istotnej dla użytkownika,
- **aktualna** – zawiera wszystkie niezbędne zmiany,
- **spójna** – taka, która stanowi harmonijnie połączoną całość,
- **dokładna** – starannie napisana z dbałością o szczegóły,
- **zrozumiała** – dostosowana do odbiorcy tak, że jest w stanie zastosować opisane procedury,
- **przejrzysta** – struktura dokumentacji jest przewidywalna dla użytkownika,
- **estetyczna** – prawidłowo i poprawnie sformatowana, utrzymana w obowiązującym stylu graficznym,
- **zgodna z zasadami** – napisana zgodnie z wytycznymi czy obowiązującymi przepisami.

Dokumentacja może być prowadzona zarówno manualnie, jak i w systemie komputerowym

• **Celem prowadzenia dokumentacji jest:**

- standaryzacja procedur
- rejestrowanie i przechowywanie wszystkich niezbędnych informacji, które w przyszłości mogą wymagać odtworzenia

Skuteczny system dokumentowania: krok 2

*Odpowiednia ilość
dokumentacji
tzn. nie za dużo,
nie za mało*

To zdjęcie, autor: Nieznany autor, licencja: [CC BY-SA-NC](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Unikać za małej ilości dokumentacji

- Zakres dokumentacji:
Obwieszczenie MZ z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać system zapewnienia jakości w bankach tkanek i komórek

Unikać za dużej ilości dokumentacji

System komputerowy = dokumentacja elektroniczna

- unikać dublowania dokumentacji w postaci papierowej!

Niezależnie od metody prowadzenia dokumentacji:

- Każdy proces lub metoda opisane tylko w 1 SOP!
- Unikać powielania informacji w różnych SOP: w tekście procedury – powoływanie się na inne SOP i odpowiednie nr załączników

Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o
pobieraniu, przechowywaniu i
przeszczepianiu komórek, tkanek i
narządów

Art. 29. 2. System zapewnienia jakości obejmuje w szczególności następujące dokumenty:

- 1) standardowe procedury operacyjne;
- 2) wytyczne;
- 3) instrukcje postępowania;
- 4) formularze sprawozdawcze;
- 5) karty dawców;
- 6) informacje w sprawie miejsca przeznaczenia tkanek lub komórek.

Dokumenty niezbędne do planowania i nadzorowania działań:

Księga jakości

Standardowe procedury operacyjne (SOP)

Instrukcje

Specyfikacje

Protokoły

Raporty

Formularze

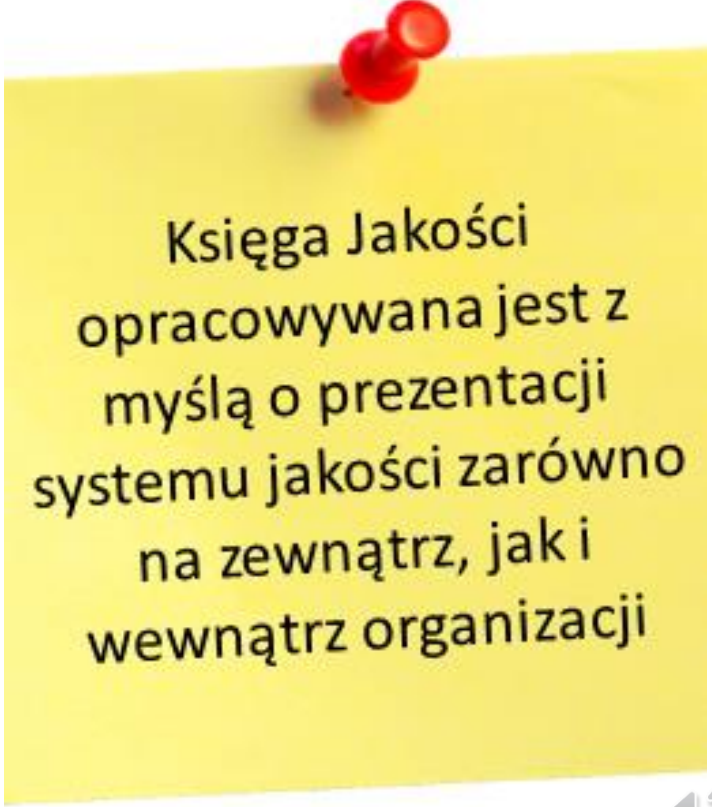

Ulotki informacyjne

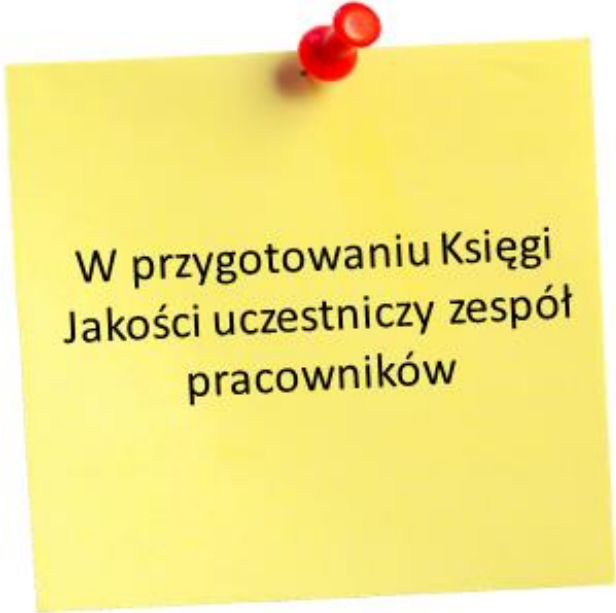
Zadania Księgi Jakości

- opisanie systemu jakości,
- zawiera politykę jakości i procedury (treść lub tylko wykaz),
- określa, jaka norma jest stosowana oraz jakie są wyłączenia,
- wyjaśnia jak zostaną spełnione wymagania,
- dowodzi udokumentowania systemu jakości,
- pomaga w nadzorze działań związanych z jakością,
- stanowi podręcznik do nauki dla pracowników w zakresie wymagań jakości,
- stanowi przewodnik po systemie jakości,
- wykazuje, że system jakości spełnia wymagania.

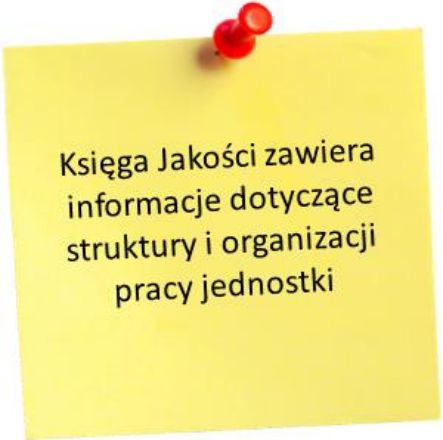

Księga Jakości
opracowywana jest z
myślą o prezentacji
systemu jakości zarówno
na zewnątrz, jak i
wewnątrz organizacji

W przygotowaniu Księgi
Jakości uczestniczy zespół
pracowników

Księga Jakości zawiera
informacje dotyczące
struktury i organizacji
pracy jednostki

Musi być aktualizowana

Przygotowanie Księgi Jakości

---

rules

Dokumentowanie – podstawowe zasady

SOP – wymagania formalne

Ustawa: standardowe procedury operacyjne – pisemne instrukcje opisujące przebieg określonych procesów z uwzględnieniem wykorzystywanych materiałów i metod oraz oczekiwanych wyników tych procesów

pełna nazwa jednostki
organizacyjnej

numery: własny i wersji (na
każdej stronie)

daty: ustalenia, sprawdzenia,
zatwierdzenia

podpis osób: ustalającej,
sprawdzającej, zatwierdzającej

podpisy osób, które zostały
zgodnie z daną
SOP przeszkolone i są
upoważnione do wykonywanych
czynności przedstawionych w
SOP

daty przeszkolenia personelu

numerację stron (z określeniem
całkowitej ilości stron)

Jednoznaczna numeracja
podstawą sukcesu!

Pamiętaj!
„Bezdomnym”
dokumentom mówimy
stanowczo: NIE!

Niezależne wersjonowanie
załączników?
TAK! To możliwe!

Ale, pamiętaj!
Opisz wszystko w SOP!

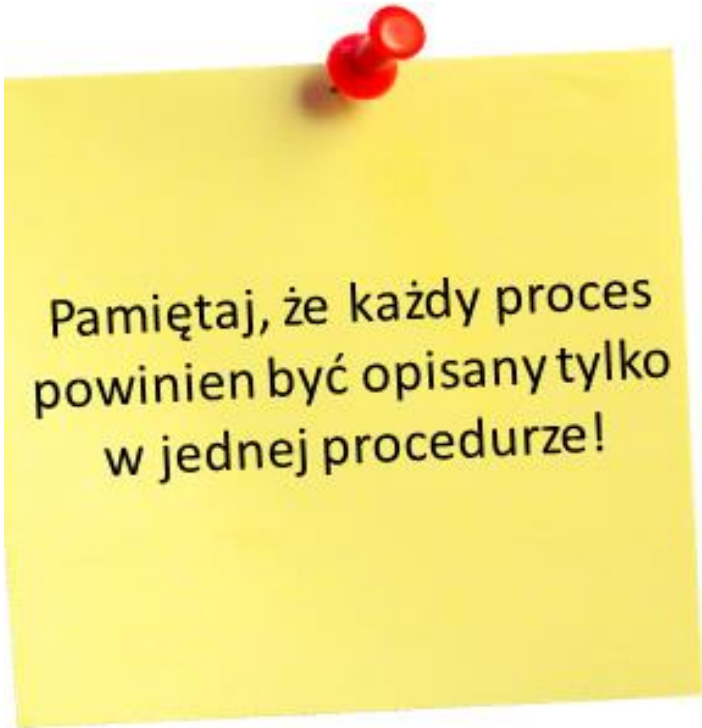
Identyfikacja dokumentów

SOP – wymagania dotyczące treści

- przedmiot i cel procedury
- zakres stosowania
- potrzebne materiały, sprzęt, urządzenia (jeśli dotyczy)
- szczegółowy opis sposobu postępowania
- wzory i obliczenia (wraz z przykładami)
- opis sposobu prowadzenia dokumentacji (, księgi, protokoły, raporty, **system komputerowy** – jako załączniki!)
- odnośniki do innych dokumentów (SOP, specyfikacji)
- odnośniki do materiałów źródłowych (jeśli potrzeba)

Pamiętaj, że każdy proces powinien być opisany tylko w jednej procedurze!

Pamiętaj!

SOP nie mogą być pisane ręcznie, zawierać żadnych skreśleń, poprawek i uzupełnień

#nowa wersja

Pamiętaj o trójstopniowym sposobie opracowania!

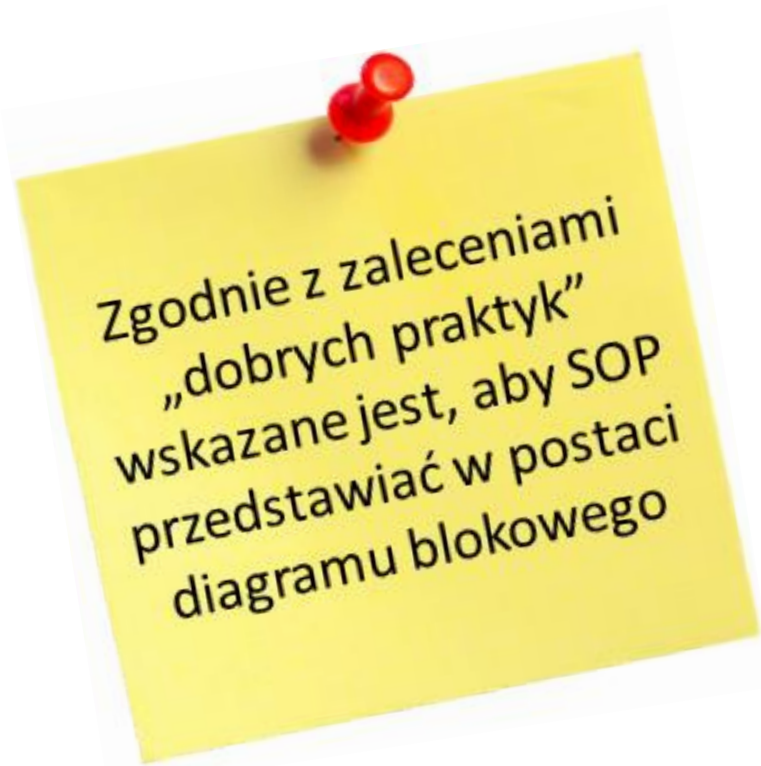
W SOP dotyczącej zarządzania dokumentacją należy określić kto jest odpowiedzialny za opracowanie procedur.

Opracowanie SOP

Przed datą wprowadzenia procedury do stosowania należy przeszkolić możliwie jak największą liczbę osób, które będą ją stosowały

Tworzenie tego rodzaju procedur polega na graficznym przedstawieniu wszystkich etapów procesu za pomocą odpowiednich symboli graficznych

	Symbol „Proces uprzednio zdefiniowany”.
	Symbol „Proces” przedstawia każdy proces, czynność lub działanie; jest jednym z najczęściej używanych symboli w diagramach.
	Symbol „Dokument” jest stosowany w celu przedstawienia sposobu dokumentowania (wprowadzenie danych/wyjście danych), np. raporty.
	Symbol „Łącznik międzystronicowy” wskazuje, że diagram kontynuowany jest na następnej stronie. Numer strony umiejscowiony jest w środku symbolu.
	Symbol „Dane” przedstawia wprowadzone dane lub dane, które powstały w wyniku procesu (np. baza informacji o dawcach).
	Symbol „Objaśnienie” używany jest wtedy, gdy konieczne są dodatkowe wyjaśnienia lub komentarze. Ten symbol jest zazwyczaj łączony z innym symbolem linią przerywaną.
	Symbol „Decyzja” stosowany jest wtedy, gdy trzeba podjąć decyzję (TAK lub NIE). W procesie mogą być przedstawione alternatywne rozwiązania, ale tylko jedno może być wybrane.
	Symbol „Łącznik” reprezentuje wyjście z lub wejście z innej części tego samego diagramu. Stosowany jest zazwyczaj do przedstawienia przerwania procesu, który będzie kontynuowany w innym miejscu. Dobrym zwyczajem jest umiejscowienie w środku symbolu numeru strony.
	Symbol „Wielokrotny wybór”.
	Symbol „Początek” lub „Zakończenie”.

Źródło: Standard Pracy Komitetu Transfuzjologicznego, wydanie II, 2020

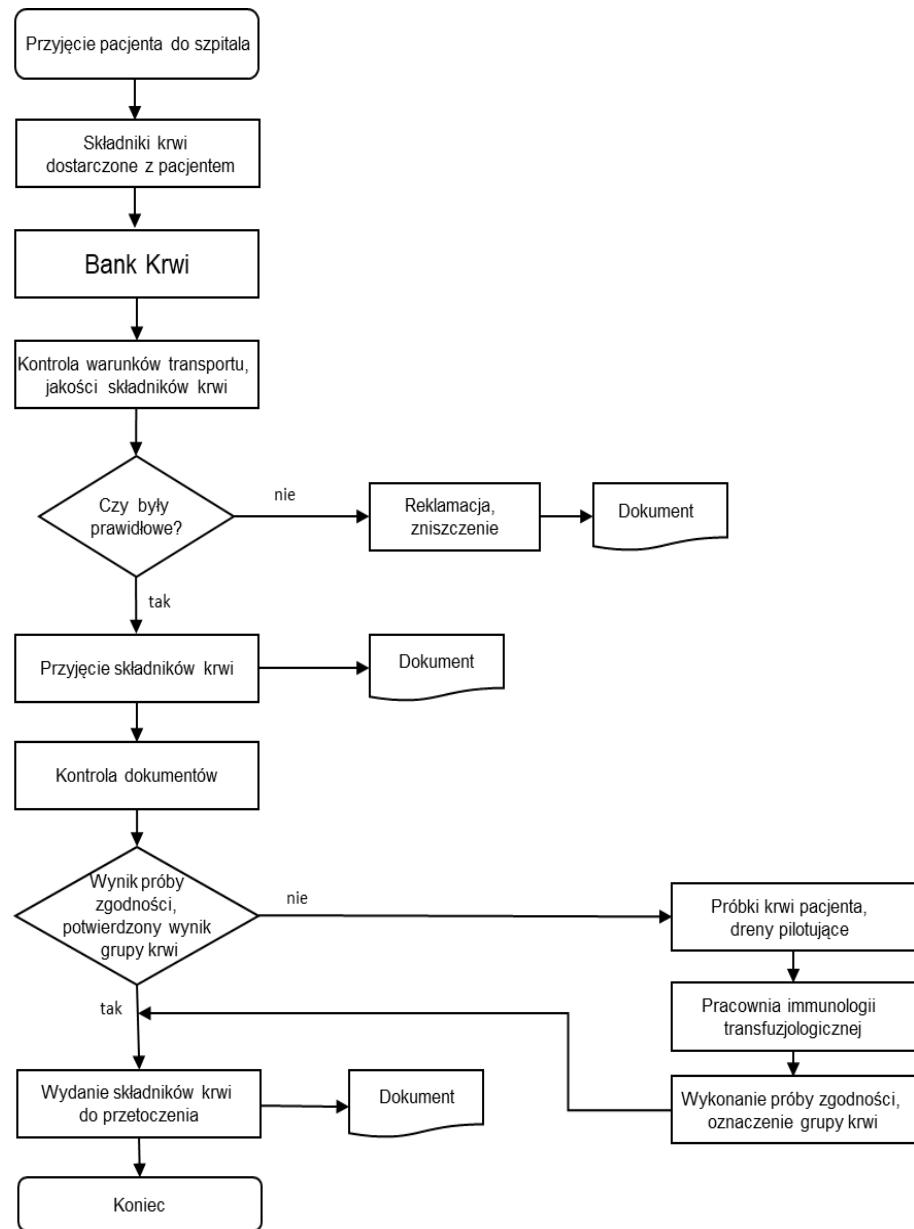

Przykład schematu blokowego

Źródło:

Standard Pracy Komitetu Transfuzjologicznego, wydanie II, 2020

BPMN 2.0 - Business Process Model and Notation (*Notacja i Model Procesu Biznesowego*) – graficzna notacja służąca do opisywania procesów biznesowych

Zapoznanie pracowników z SOP

Pamiętaj o podpisach pracowników w metryczce dokumentu!

Niedopuszczalne jest składanie podpisu na zbiorczym dokumencie (z wymienioną większą liczbą procedur)

"Oświadczam, że zapoznałem/zapoznałam się z powyższą procedurą i zobowiązuję się do jej stosowania"

Imię i nazwisko pracownika	Data	Podpis
Jan Kowalski		
Janina Iksińska		
Itd....		

Spis osób, które zapoznały się z daną procedurą i potwierdziły to podpisem musi stanowić integralną część procedury.

Dystrybucja SOP

oryginał SOP

Księga Jakości*
dyrekcja

1 kopia

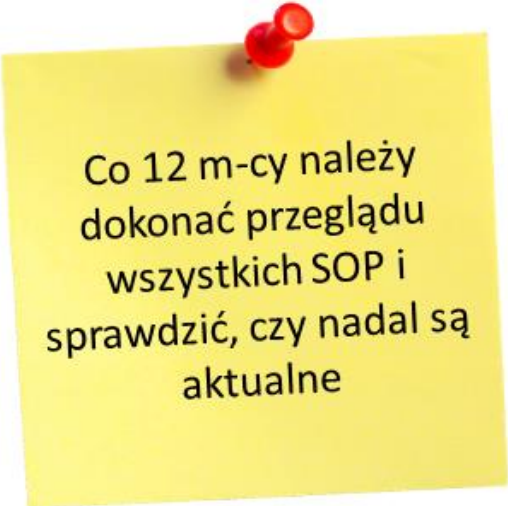
przy stanowisku pracy

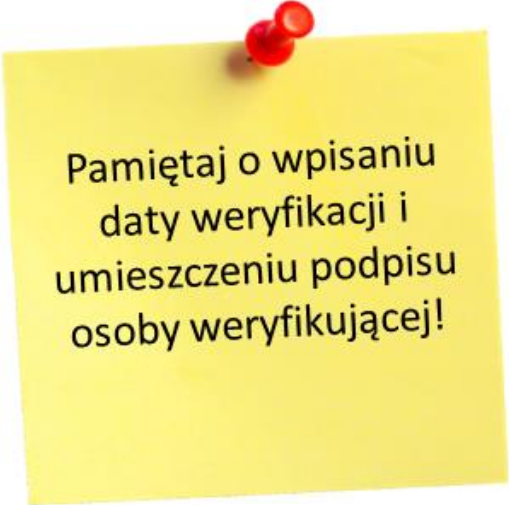
2 kopia

kierownik działu

Co 12 m-cy należy
dokonać przeglądu
wszystkich SOP i
sprawdzić, czy nadal są
aktualne

Pamiętaj o wpisaniu
daty weryfikacji i
umieszczeniu podpisu
osoby weryfikującej!

Wszystkie SOP, które uległy
zmianie należy ponownie
zatwierdzić i nadać im
nowy numer wersji

Weryfikacja i aktualizacja SOP

Archiwizacja SOP

Nieaktualne SOP należy
wyciąć ze stanowisk
pracy!

Kopie SOP należy zniszczyć,
a oryginały archiwizować

Opracuj "SOP SOPów"

Opisz:

- Rodzaje stosowanej dokumentacji
- Sposób:
  - Numerowania procedur
  - Opracowywania i zatwierdzania procedur
  - Szkolenia z wdrażania procedur
  - Wdrażania i rozpowszechniania
  - Zarządzania dokumentami
  - Wprowadzania nowych wersji
  - Niszczenia kopii
  - Przechowywania dokumentów
  - Archiwizacji

Ważne załączniki

Rejestr
SOP/specyfikacji/zarząd
zeń itp.

Rozdzielnik
dokumentów SZJ

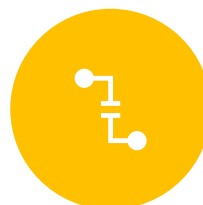
Wniosek o opracowanie
nowego dokumentu lub
zmianę istniejącego,
jeśli TAK --> również
rejestr wniosków

Karta aktualizacji
dokumentu SZJ

Wniosek o wycofanie
dokumentu SZJ

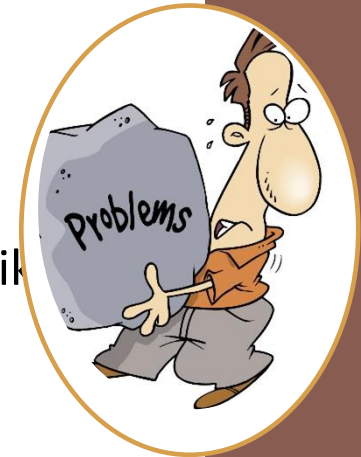
Protokół zniszczenia
dokumentu SZJ, jeśli
TAK --> również rejestr
protokołów zniszczenia

Obserwowane problemy z dokumentacją

- brak zrozumienia różnic pomiędzy dokumentami (SOP i specyfikacja)
- brak terminologii jakości
- zbyt obszerne procedury
- po zmianie wersji – brak szkoleń
- niezgodne z przeznaczeniem używanie: formularzy, załączników, protokołów, druków
- "bezdome" dokumenty
- zły system dystrybucji dokumentów
- zbyt duża ilość dokumentacji – niemożność systematycznej kontroli
- brak kontroli dokumentacji
- brak procedur awaryjnych (!)

- brak załączników do SOP (również wzorów wydruków z systemu komp.)
- brak SOP dotyczących organizacji pracy
- ogólne informacje zawarte w SOP (brak informacji o specyfice pracy)

- dublowanie dokumentów (instrukcje /procedury)
- prowadzenie różnej dokumentacji
- jeden dokument – kilka numerów:
  - nr druku
  - nr formularza
  - nr załącznika

Zintegrowany system dokumentowania – podsumowanie

- Dokumentacja: jednorodna, przejrzysta, uwzględniająca wytyczne akredytacji/certyfikacji lub audytorów
- Dokumentacja nie może być sprzeczna z zaleceniami dyrektyw/ustawy/rozporządzeń
- ISO – dobrowolna certyfikacja

Część 2: Kwalifikacja sprzętu jednorazowego użytku (SJU)

Należy opracować system
kwalifikacji i zarządzania
SJU

Należy wyznaczyć
pracowników
odpowiedzialnych
za procedurę kwalifikacji
SJU

- Warto stosować kolorowe etykiety do oznaczania zbiorczych opakowań SJU, np.:

KWARANTANNA

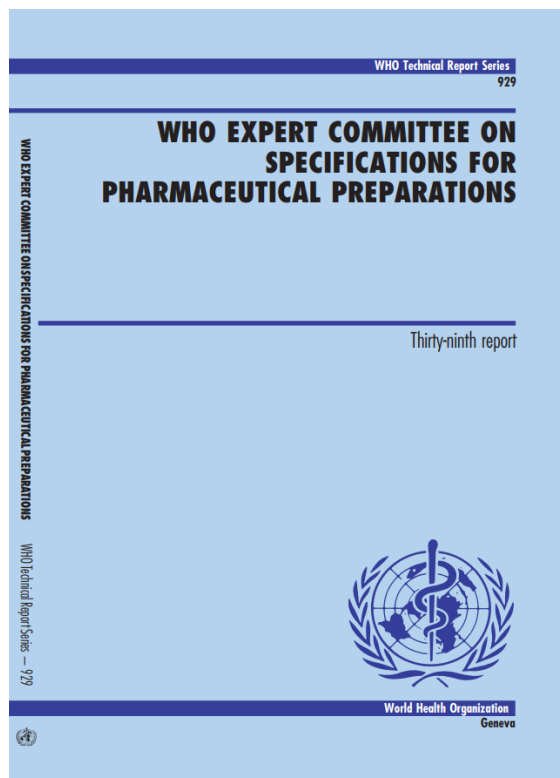
ZWOLNIONY

ODRZUCONY

Jaka wielkość próby do oceny?

Annex 4 WHO guidelines for sampling of pharmaceutical products and related materials

Np. n-plan

„n-plan” należy stosować z dużą ostrożnością i tylko wtedy, gdy materiał do pobrania jest uważany za jednolity i jest został dostarczany od znanego dostawcy.

$$n = 1 + \sqrt{N}$$

n – obliczana wielkość próby

N – liczba opakowań zbiorczych materiału jednej serii

Np.: Dostarczono 40 kartonów zestawów do pobierania wymazów, zatem do oceny należałoby pobrać próbki z 7 kartonów wybranych losowo.

Każdy pojedynczy zestaw należy poddać ocenie.

Wady n-planu?

- Bardzo duża dostawa?
- Bardzo mała dostawa, np. 1 karton?

Jaka wielkość próby do oceny?

Najbezpieczniej jest ustalić % dostawy, który będzie podlegał ocenie, np.. 1%, 10%

Określ odsetek (%) sztuk,
które muszą zostać
poddane kwalifikacji

Wyznacz i opisz kryteria
akceptacji dla każdego
rodzaju SJU

Określ minimalną liczbę
sztuk, które muszą zostać
poddane kwalifikacji

Opracuj SOP!

Jeśli wynik kontroli jest negatywny, wdrażamy procedurę reklamacyjną

Opracuj wzór protokołu kwalifikacji.

Pamiętaj o wnioskach!

Elementy protokołu kwalifikacji SJU:

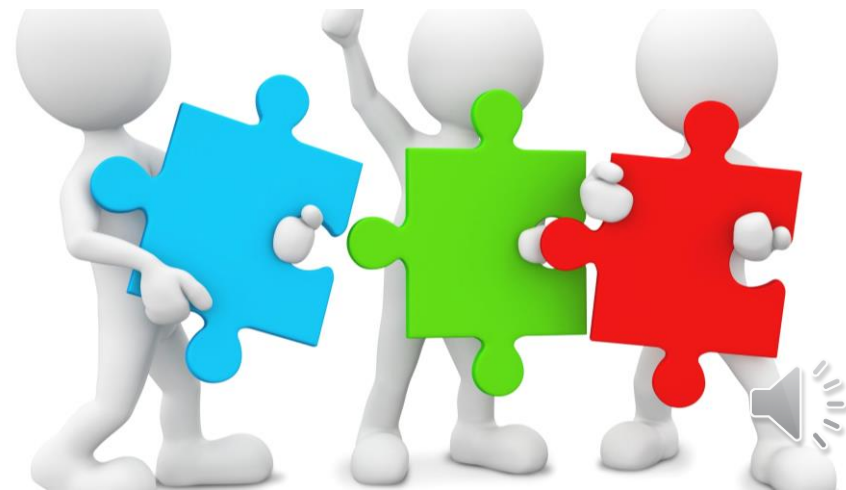
- Nazwa materiału
- Kod
- Numer serii
- Data produkcji
- Data ważności
- Data przeprowadzenia oceny
- Wielkość badanej puli materiału
- WNIOSKI!!
- Data zwolnienia/odrzućenia
- Podpisy osób odpowiedzialnych

TEAMWORK

Wszyscy pracownicy są odpowiedzialni za wprowadzanie systemu jakości.

Kierownictwo odpowiada za systematyczne poprawianie jakości oraz za wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania jakością.

To zdjęcie, autor: Nieznany autor, licencja: CC BY

Dziękuję za uwagę

